

9. klass. Lähiajalugu, 70 tundi

Teema „Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939” läbimise järel õpilane:

- 1) näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi (Versailles' süsteem);
- 2) toob esile rahvusvahelise olukorra teravnemise põhjusi 1930. aastail;
- 3) iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
- 4) iseloomustab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul;
- 5) iseloomustab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, ideoloogia, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvaste Liit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, Tartu rahu*;
- 7) teab, kes olid järgmised isikud ja iseloomustab nende tegevust: Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson;

Õppesisu

9. klass		
Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939, 25 tundi		
Tunde	Kohustuslikud teemad	Süvendavad/laiendavad teemad
3	Rahvusvaheline olukord <ol style="list-style-type: none">1) Pariisi rahukonverents2) poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda3) Rahvasteliidu tegevus ja mõju4) sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas	<ol style="list-style-type: none">1) Saksamaa taasrelvastumine2) Berliini-Rooma telg3) Antikominterni pakt4) kodusõda Hispaanias
2	Maailmamajandus ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed	majanduskriisi mõju erinevatele riikidele
8	Demokraatia ja diktatuurid 1920.–1930. aastail <ol style="list-style-type: none">1) demokraatia ja diktatuuri põhijooned2) demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel3) autoritarism Itaalia näitel4) totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel	<ol style="list-style-type: none">1) demokraatia laienemine2) demokraatlikud ja mittedemokraatlikud liikumised3) demokraatia Suurbritannia ja Prantsusmaa näitel4) diktatuuririikide vägivallapoliitika: näljahäda Ukrainas, repressioonid, rassipoliitika Saksamaal
8	Eesti Vabariik <ol style="list-style-type: none">1) Vabadussõda2) Asutav Kogu: maareform ja	<ol style="list-style-type: none">1) 1. detsember 19242) Eesti Vabariigi poliitikut K. Päts.

9. klass		
Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939, 25 tundi		
Tunde	Kohustuslikud teemad	Süvendavad/laiendavad teemad
	põhiseadus 3) demokraatliku parlamentarismi aastad 4) vaikiv ajastu 5) majandus 6) kultuur ja eluolu 7) välispoliitika	J. Tõnisson, A. Larka, J. Laidoner, J. Poska 3) Eesti Vabariigi põhiseadused 4) Balti Liit
4	Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel 1) uued kultuurinähtused 2) teadus 3) tehnika areng: aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film 4) kirjandus ja kunst 5) uued propagandavahendid	1) mood, muusika, tants 2) kirjandus ja kunst 3) naine ja ühiskondlik elu 4) propaganda

Teema „Teine maailmasõda 1939–1945” läbimise järel õpilane:

1) näitab kaardil Teise maailmasõja sõjategevust Idarindel, Läänerindel, Vaiksel ookeanil ja Põhja-Aafrikas ning muudatusi Teise maailmasõja järel;

2) iseloomustab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel, ja toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjusi;

3) selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;

4) iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist;

5) teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja tulemused ning tagajärjed;

6) teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ja mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon;

7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *MRP*, *holokaust*, *küüditamine*, *baaside leping*, *okupatsioon*, *Atlandi Harta*, *ÜRO*.

Õppesisu

9. klass		
Teine maailmasõda 1939–1945, 10 tundi		
Tunde	Kohustuslikud teemad	Süvendavad/laiendavad teemad
2	Rahvusvaheline olukord lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP	lepituspoliitika/rahustamispoliitika ja selle mõju. Anschluss
4	Sõjategevuse üldiseloostus 1) sõja algus ja lõpp 2) sõdivad pooled, rinded 3) holokaust 4) ÜRO asutamine	1) Saksamaa ja NSV Liidu kallaletung Poolale. Katõn 2) Talvesõda 3) sõjategevus Euroopas ja NSV Liidu territooriumil 4) Saksamaa ja Jaapani kapituleerumine. Tuumarelv kasutamine USA poolt Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemine 1. Atlandi Harta 2. Ühinenud Rahvaste deklaratsioon 3. Teherani, Jalta ja Potsdami konverentsid. F. D. Roosevelt, J. Stalin, W. Churchill
4	Eesti Teise maailmasõja ajal 1) baaside ajastu 2) iseseisvuse kaotamine 3) juuniküüditamine 4) sõjategevus Eesti territooriumil 5) Nõukogude ja Saksa okupatsioonid	1) eestlased Saksa ja Nõukogude sõjaväes 2) soomepoisid 3) iseseisvuse taastamise katse 4) massiline pagemine Eestist

Teema „Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2000” läbimise järel õpilane:

1) iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid;

2) näitab kaardil olulisemaid külma sõja aegseid kriisikoldeid ja muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail;

3) iseloomustab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel;

4) iseloomustab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus;

5) toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;

6) analüüsib Eesti iseseisvumise taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;

7) iseloomustab kultuuri ja eluolu 20. sajandil;

8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *perestroika*, *glasnost*, *külm sõda*, *kriisikolle*, *kollektiviseerimine*, *industrialiseerimine*, *plaanimajandus*, *massirepressioon*, *Atlandi Harta*, *Euroopa Liit*, *NATO*, *Balti kett*, *laulev revolutsioon*;

9) teab, kes olid järgmised isikud, ja iseloomustab nende tegevust: Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar, Mart Laar.

Õppesisu

9. klass		
Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2000, 35 tundi		
Tunde	Kohustuslikud teemad	Süvendavad/laiendavad teemad
4	<p>Külm sõda</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid 2) kahepooluselise maailma kujunemine: Trumani doktriin, Marshalli plaan, Berliini blokaad ja Saksamaa lõhestamine 3) kriisid ja sõjad: Kuuba kriis, Berliini müür, Vietnami sõda 	<ol style="list-style-type: none"> 1) NATO moodustamine 2) Korea sõda 3) 1956. aasta ülestõus Ungaris 4) Praha kevad 1968. aastal 5) Suessi kriis, Berliini kriis 6) pingelõdvendus
4	<p>Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) USA ühiskond: sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika 2) Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng. Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted 	<p>Koloniaalsüsteemi lagunemine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) uute sõltumatute riikide tekkimine 2) iseseisvumisjärgsed arengusuunad ja probleemid 3) J. Kennedy, R. Reagan 4) Vietnami sõja mõju 5) K. Adenauer, W. Brandt, uus idapoliitika 6) sotsiaalne turumajandus 7) Euroopa Ühenduse rajamine, laienemine ja areng
6	<p>Kommunistlikud riigid</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kommunistliku süsteemi teke 2) NSV Liit: stalinism, sula, stagnatsioon 	<p>kommunistlike riikide poliitika ja majanduse iseloomulikud jooned</p> <p>Hiina RV</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Mao Zedong, kommunistlikud ümberkujundused 2) HRV välissuhted 3) liberaliseerimine, Deng Xiaoping <ol style="list-style-type: none"> 1) VLO, VMN 2) sotsialismimaad Euroopas 3) „Solidaarsus” Poolas
6	<p>Eesti Nõukogude okupatsiooni all</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) piiride muutumine 2) repressioonid 3) kollektiviseerimine 4) industrialiseerimine 5) poliitiline juhtimine 6) kultuur ja eluolu 	<ol style="list-style-type: none"> 1) EKP KK VIII pleenum 2) vastupanuliikumine 3) Välis-Eesti

9. klass		
Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2000, 35 tundi		
Tunde	Kohustuslikud teemad	Süvendavad/laiendavad teemad
4	Kommunistliku süsteemi lagunemine 1) <i>perestroika ja glasnost</i> 2) M. Gorbatšov 3) B. Jeltsin 4) Saksamaa ühinemine	1) riigipöördekatse NSV Liidus 2) VLO ja VMNi lagunemine 3) Berliini müüri langemine 4) Läti ja Leedu iseseisvuse taastamine
5	Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine 1) Laulev revolutsioon 2) Balti kett 3) põhiseadusliku korra taastamine	1) fosforiidikampaania 2) IME 3) Eesti Muinsuskaitse Selts 4) Rahvarinde moodustamine 5) suveräänsusdeklaratsioon 6) Eesti Vabariigi kodanike komiteede liikumine 7) Põhiseaduse Assamblee moodustamine 8) rahareform 9) võõrvägede väljaviimine
2	Maailm 1990. aastail 1) üldülevaade 2) Euroopa Liidu laienemine 3) NATO laienemine 4) uued vastasseisud	1) ÜRO ülesanded ja põhitegevus nüüdismaailmas 2) maailmamajandus pärast II maailmasõda 3) Rahvusvaheline Valuutafond, Maailmapank
4	Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel 1) teaduse ja tehnika areng: aatomiuringud, infotehnoloogia 2) massikultuur 3) naine ja ühiskondlik elu 4) muutused mentaliteedis	1) globaalprobleemid 2) kirjandus ja kunst 3) kino ja film 4) muusika 5) mood 6) tants

Õppetegevus

Kaardi alusel õpitakse tundma, mis territoriaalsed muutused toimusid Versailles' rahulepingu järel: Saksamaa piirid, impeeriumide lagunemine, iseseisvunud riigid. Võrreldakse kaardiga enne Esimest maailmasõda. Kaardi alusel õpitakse tundma muutusi Teise maailmasõja järel: Saksamaa piirid, Saksamaa lõhestamine, iseseisvate riikide kadumine, tähtsamad rinded ja lahingud, MRP mõjusfäärid. Võrreldakse kaardiga enne Teist maailmasõda.

Õpitakse tundma rahvusvahelise elu sündmusi ja erinevate riikide välispoliitilisi taotlusi, analüüsitakse Versailles' süsteemi mõju ning ülemaailmse majanduskriisi mõju, tehakse järeldusi, miks rahvusvaheline olukord teravnes. Iseloomustatakse ja võrreldakse demokraatiat ning diktatuuri. Analüüsitakse diktatuuri eri vormide sarnasusi ja erinevusi. Õpitakse tundma Teise maailmasõja eelset rahvusvahelist olukorda ja riikidevahelisi suhteid ning esile tooma Teise maailmasõja põhjusi.

Analüüsitakse allikaid, sh dokumente, ning õpitakse tundma baaside lepingu ja MRP lisaprotokollide sisu ning olukorda, milles lepingud sõlmiti, tehakse dokumentidele tuginedes järeldusi ja antakse hinnanguid. Õpitakse tundma sündmuste kronoloogiat Eestis ning sündmuste seotust rahvusvahelise olukorraga. Analüüsitakse Eesti Vabariigi võimalusi ja valikuid Teise maailmasõja eel ning ajal.

Õpitakse tundma ajalooliste isikute elu ja tegevust. Suunatakse õpilasi ise informatsiooni otsima, erinevaid infokanaleid kasutama. Õpitakse tundma Eesti Vabariigi ajaloo põhisisu ning arengu põhijooni. Õpitakse tundma üldisi muudatusi nii maailma kui ka eesti kultuuri arengus. Õpilased koostavad esitlusi individuaalselt või rühmatöö tutvustamiseks IKT vahendeid kasutades.

Ajalooalane uurimistöö võib olla elusolevate vanema põlvkonna esindajate või sugulaste elukäigu uurimine, seoste loomine õpitud lähiajaloo, pereloo ja kodukoha ajaloo vahel.

Õpikeskkond

1. Ajalooatlas, kontuurkaardid, seinakaardid, skeemid ja tabelid.
2. Illustratiivne pildimaterjal, fotod, kroonikafilmid, näiteks filmid „Detsembrikuumus“, „Nimed marmortahvil“.
3. Eesti Vabariigi põhiseadused, dokumendikogumikud (nt Asutava Kogu dokumendid), allikakogumikud (nt Baltimaade ajaloo lugemik. Avita, 2002; Eesti ajaloo pöördepunktid. Dokumente ja materjale vene õppekeelela gümnaasiumile. Argo, 2008).
4. Ajalooõpetaja käsiraamatud (nt Tagasivaade minevikku, erinevad vaatenurgad. Zvaigsne, 2000; Ajalugu ei ole ainult minevik, minevik ei ole veel ajalugu. EAS, 2004; Holokaust, õppematerjal. EAS, 2007; Kommunistlike režiimide kuritegudest, õppematerjal. Infotrükk, 2009).
5. Elulooaamatud, teemakirjandus, ajalooalane ilukirjandus.
6. Digitaliseeritud ajalehed (www.dea.ee).
7. ERRi saadete arhiiv (<http://etv.err.ee/arhiiv.php>).
8. Dokumentaalsarjad, nt „Tuulepealne maa“, „Eesti aja lood“.
9. IKT-põhised õppematerjalid: interaktiivsed töölehed, nt www.koolielu.ee ja www.miksike.ee.
10. Muuseum ja ajalooline keskkond.

Töökava

Teema Alateemad	Tunde	Põhimõisted	Õpitulemused	Õppetegevus	Õpikeskkond	Lõiming	Hindamine Tagasiside
Maailm kahe maailmasõja vahel 1919–1939	25						
<i>Rahvusvaheline olukord Esimese maailmasõja järel</i> 1. Pariisi rahukonverents 2. Poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda 3. Rahvasteliidu tegevus ja mõju 4. Sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas.	3	Versailles' süsteem. Rahvasteliit	1. Näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud territoriaalseid muutusi (Versailles' süsteem). 2. Nimetab rahvusvahelise olukorra teravnemise põhjusi 1930. aastatel.	Töö ajalookaardiga, tekstidega, allikmaterjaliga; seoste ja erinevuste leidmine eelmise ajalooperioodiga, töö ajajoonega, küsimuste koostamine, arutus ja hinnangu andmine Esimese maailmasõja järgsele ühiskonnale	Ajalookaardid, kontuurkaardid; tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused 1. Mõistab sõjajärgse inimese eluviisi ja väärtushinnanguid. 2. Mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus Õppeained Geograafia: Euroopa ja maailma poliitiline kaart	Allikatest arusaamine; sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; ajalookaardi kasutamise oskus; arutlusoskuse kujunemine
<i>Maailmamajandus</i> Ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed	2			Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutus (küsimuste või märksõnade alusel) majanduskriisi üle	Tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus, IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused Näeb probleeme, analüüsib põhjusi ja tagajärge. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus, tehnoloogia ja innovatsioon Õppeained	Allikatest arusaamine; seoste leidmine; arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja kasutamine

						Kirjandus: kirjeldused majanduskriisist	
Demokraatia ja diktatuurid 1920.–1930. aastail 1. Demokraatia ja diktatuuri põhijooned 2. Demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel 3. Autoritarism Itaalia näitel 4. Totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel	8	Demokraatia, parlamentarism, ideoloogia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, repressioon, fašism, kommunism, natsionaal-sotsialism; F. D. Roosevelt, B. Mussolini, J. Stalin, A. Hitler	1. Iseloomustab demokraatlikku ühiskonda. 2. Iseloomustab diktatuurset ühiskonda. 3. Võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); töö mõistetega; mõistekaart; kaardi analüüs; seoste ja erinevuste leidmine eelmise ajalooperioodiga; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) ning hinnangu andmine demokraatlikule ja diktatuuriühiskonnale; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine	Ajalookaardid, kontuurkaardid; tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused 1. Mõistab ühiskonnas kehtivaid norme ja väärtusi. 2. Analüüsib põhjusi ja tagajärge. 3. Mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus Õppeained Kirjandus, muusika ja kunst: sõdadevaheline olustik	Allikatest arusaamine; sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; ajalookaardi kasutamise oskus; arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja kasutamine
Eesti Vabariik 1. Vabadussõda 2. Asutav Kogu:	8	Tartu rahu, vaikiv ajastu, K. Päts ja J. Tõnisson	1. Iseloomustab Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid);	Ajalookaardid, kontuurkaardid; tekstid, allikmaterjalid	Pädevused 1. Mõistab sõjaaegse ja sõjajärgse inimese	Allikatest arusaamine; sündmuste ja protsesside

maareform ja põhiseadus 3. Demokraatliku parlamentarismi aastad 4. Vaikiv ajastu 5. Majandus 6. Kultuur ja eluolu 7. Välispoliitika			aastatel ja vaikival ajastul. 2. Võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastatel ja vaikival ajastul. 3. Iseloomustab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi.	mõistekaart; kaardi analüüs, kontuurkaardi täitmine; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) Eesti Vabariigi iseseisvumisest; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine; muuseumis käik	(illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	eluviisi ning väärtushinnanguid. 2. Mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus Õppeained kirjandus ja kunst: eestiaegne elu	kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; ajalookaardi kasutamise oskus; arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja kasutamine
Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel 1. Uued kultuurinähtused 2. Teadus 3. Tehnika areng: aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film 4. Uued propagandavahendid	4		Iseloomustab kultuuri arengut ja eluolu maailmas ning nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid); kirjeldamine; seoste ja erinevuste leidmine eelmise ajalooperioodiga; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel); rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine; muuseumis käik	Tekstid, allikmaterjalid, temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused Võrdleb erinevate ajastute väärtushinnanguid, oskab neid aktsepteerida ning mõista tehnoloogiliste komponentide osa ühiskonna arengus. Läbivad teemad Tervislik eluviis, tehnoloogia ja innovatsioon Õppeained	Info leidmine, analüüsimine ja kasutamine

						1. Reaalained ja loodusained: muutused igapäevaelus 2. Kirjandus, muusika, kunst: olustik	
Teine maailmasõda 1939–1945	10						
Rahvusvaheline olukord Lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP	2	MRP	Iseloomustab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel ja toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjusi.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); kaardi analüüs, kontuurkaardi täitmine; seoste leidmine eelmise ajaloo perioodiga; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) ja hinnangu andmine sõjaeelsele ühiskonnale; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine	Ajalookaardid, kontuurkaardid; tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused Mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus Õppeained Geograafia: Euroopa poliitiline kaart	Allikatest arusaamine; sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; ajalookaardi kasutamise oskus; arutlusoskuse kujunemine

Sõjategevuse üldiseloormustus 1. Sõja algus ja lõpp 2. Sõdivad pooled, rinded 3. Holokaust 4. ÜRO asutamine	4	Holokaust. ÜRO	1. Teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda. 2. Näitab kaardil muudatusi Teise maailmasõja järel. 3. Toob esile Teise maailmasõja tulemused ja tagajärjed. 4. Teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ja mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon. 5. Näitab kaardil Teise maailmasõja sõjategevust Idarindel, Läänerindel, Vaiksel ookeanil ja Põhja-Aafrikas.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); kaardi analüüs, kontuurkaardi täitmine; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) ja hinnangu andmine sõjaaja ühiskonnale; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine; muuseumis käik	Ajalookaardid, kontuurkaardid; tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused Mõistab sõjaaegse inimese eluviisi ja väärtushinnanguid. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus, tehnoloogia ja innovatsioon Õppeained Geograafia: Euroopa ja maailma poliitiline kaart	Sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; ajalookaardi kasutamise oskus; arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja kasutamine
Eesti Teise maailmasõja ajal 1. Baaside ajastu 2. Iseseisvuse kaotamine 3. Juuniküüditamine 4. Sõjategevus Eesti territooriumil 5. Nõukogude ja Saksa okupatsioon	4	Baaside leping; küüditamine, okupatsioon	1. Selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos. 2. Iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); kirjeldamine; töö mõistetega; mõistekaart; kaardi analüüs, kontuurkaardi	Ajalookaardid, kontuurkaardid; tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine	Pädevused Peab lugu erinevate rahvaste traditsioonidest ning analüüsib põhjusi ja tagajärgi. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus	Allikatest arusaamine; sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; ajalookaardi

				täitmine; seoste ja erinevuste leidmine eelmise ajalooperioodiga; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) ja hinnangu andmine Eesti sõjaaegsele olukorrale; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine; muuseumis käik	õppematerjal; filmid ja filmikatted	Õppeained Kirjandus: elulood	kasutamise oskus; arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja kasutamine
Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2000	35						
Külm sõda 1. Külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid, kahepooluselise maailma kujunemine: Trumani doktriin, Marshalli plaan, Berliini blokaad ja Saksamaa lõhestamine 2. Kriisid ja sõjad: Kuuba kriis, Berliini müür, Vietnami sõda	4	Külm sõda. Euroopa Liit. NATO. Kriisikolle	1. Iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ning vormid. 2. Näitab kaardil olulisemaid külma sõja aegseid kriisikoldeid.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); kirjeldamine; töö mõistetega; mõistekaart; kaardi analüüs, kontuurkaardi täitmine; töö ajajoonega;	Ajalookaardid, kontuurkaardid; tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja	Pädevused 1. Mõistab erinevate keskkondade reegleid. 2. Analüüsib põhjusi ja tagajärgi. 3. Mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Läbivad teemad Jätkusuutlikkus,	Allikatest arusaamine; sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; ajalookaardi kasutamise oskus; arutlusoskuse

				võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) külma sõja üle; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine	filmikatked	tehnoloogia ja innovatsioon Õppeained 1. Geograafia: Euroopa ja maailma poliitiline kaart 2. Kirjandus: inimene sõjas, valikute ees	kujunemine
<i>Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel</i> 1. USA ühiskond: sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika 2. Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng. Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted	4		Iseloomustab tööstusriikide arengut USA ja SLV näitel.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); kirjeldamine; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) ja hinnangu andmine Lääne ühiskonna arengule; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine	Tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused Näeb probleeme ning analüüsib põhjusi ja tagajärgi. Õppeained Kirjandus, muusika, kunst: elulaad	Arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja kasutamine

Kommunistlikud riigid 1. Kommunistliku süsteemi teke 2. NSV Liit: stalinism, sula, stagnatsioon	6	Plaanimajandus, massi-repressioon, kollektiiviseerimine, industrialiseerimine	Iseloomustab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); töö mõistetega; mõistekaart; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) ja hinnangu andmine kommunistliku süsteemi arengule; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine; muuseumis käik	Ajalookaardid, kontuurkaardid; tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused Näeb probleeme, analüüsib põhjusi ja tagajärgi. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus Õppeained Kirjandus, muusika, kunst: elulaad	Allikatest arusaamine; sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja kasutamine
Eesti Nõukogude okupatsiooni all 1. Piiride muutumine 2. Repressioonid 3. Kollektiviseerimine 4. Industrialiseerimine 5. Poliitiline juhtimine 6. Kultuur ja eluolu	6		Iseloomustab Eesti arengut NSV Liidu koosseisus.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); kirjeldamine; seoste ja erinevuste leidmine eelmise ajalooperioodiga; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine;	Ajalookaardid, kontuurkaardid; tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja	Pädevused 1. Väärtustab ühiskonnas toimunut. 2. Mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus Õppeained Kirjandus, muusika, kunst: elulaad	Allikatest arusaamine; sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja

				arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) ja hinnangu andmine ENSV ühiskonna arengule; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine; muuseumis käik	filmikatked		kasutamine
Kommunistliku süsteemi lagunemine 1. <i>Perestroika</i> ja <i>glasnost</i> 2. M. Gorbatšov 3. B. Jeltsin 4. Saksamaa ühinemine	4	<i>Perestroika, glasnost</i> , M. Gorbatšov, B. Jeltsin	Toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); töö mõistetega; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) kommunistliku süsteemi lagunemise põhjustest; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine	Tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused 1. Näeb probleeme ning analüüsib põhjusi ja tagajärgi. 2. Väärtustab ühiskonnas toimunut. 3. Mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus Õppeained Geograafia: Euroopa ja maailma poliitiline kaart	Sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; arutlusoskuse kujunemine
Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine 1. Laulev revolutsioon 2. Balti kett 3. Põhiseadusliku korra	5	Laulev revolutsioon, Balti kett, E. Savisaar, A. Rüütel,	Analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); kirjeldamine;	Tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid),	Pädevused 1. Näeb probleeme ning analüüsib nende põhjusi ja tagajärgi.	Allikatest arusaamine; sündmuste ja protsesside kirjeldamine,

taastamine		L. Meri, M. Laar		töö mõistetega; mõistekaart; töö ajajoonega; seoste ja erinevuste leidmine eelmise ajalooperioodiga; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamisest; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine; muuseumis käik	temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	2. Väärtustab ühiskonnas toimunut. 3. Mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus Õppeained Kirjandus, muusika: elulood, ühislaulud	analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; ajalookaardi kasutamise oskus; arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja kasutamine
<i>Maailm 1990. aastatest alates</i> 1. Üldülevaade 2. Euroopa Liidu laienemine 3. NATO laienemine 4. Uued vastasseisud	2		Näitab kaardil muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastatel.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); kaardi analüüs, kontuurkaardi täitmine; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel)	Ajalookaardid, kontuurkaardid; tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused 1. Teeb koostööd ning peab lugu erinevate rahvaste traditsioonidest. 2. Oskab võrrelda erinevate ajastute väärtushinnanguid, aktseptib neid ning mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Läbivad teemad	Sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine; seoste leidmine; ajalookaardi kasutamise oskus; arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja

				nüüdisühiskonna probleemide põhjustest; rühmatöö; infootsing, referaadi koostamine ja esitlemine		Ühiskonna jätkusuutlikkus, tervislik eluviis, tehnoloogia ja innovatsioon	kasutamine
Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel 1. Teaduse ja tehnika areng: aatomiuuringud, infotehnoloogia 2. Massikultuur 3. Naine ja ühiskondlik elu 4. Muutused mentaliteedis	4		Iseloomustab kultuuri ja eluolu 20. sajandi II poolel.	Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid); seoste ja erinevuste leidmine eelmise ajalooperioodiga; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) kultuurimuutustest	Tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus; IKT-põhine õppematerjal; filmid ja filmikatked	Pädevused 1. Mõistab tehnoloogiliste komponentide osa ühiskonna arengus ning. oskab rakendada teavet õppetöös. 2. Mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Läbivad teemad Ühiskonna jätkusuutlikkus, tervislik eluviis, tehnoloogia ja innovatsioon Õppeained 1. Reaalained ja loodusained: muutused igapäevaelus 2. Kirjandus, kunst, muusika: eluolu	Seoste leidmine; ajalookaardi kasutamise oskus; arutlusoskuse kujunemine; info leidmine, analüüsimine ja kasutamine

Õppetegevus

Õppe korraldamisel III kooliastmes on väga oluline õppetegevuste eakohane organiseerimine ning varem omandatu arvestamine. Tähtis on, et õpilastel ei kaoks huvi ajaloo õppimise vastu.

Töötatakse individuaalselt, paaris ja rühmas. Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: vestlus, diskussioon, väitlus, projektõpe, loovülesanne; küsimuste, kava, ajajoone, võrdleva tabeli, skeemi ja plaani ning õpimapi koostamine; rolli- ja otsustusmängud, praktilised ja uurimistööd (nt töö allikate ja kaardiga, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse kirjutamine, infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs); tegevuspõhine õpe (nt dramatiseeringud, mudelite ja makettide valmistamine); õppekäigud ning muuseumis käigud.

Hindamine

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid peaksid olema mitmekesised, sisaldama suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle hindamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusvärsuse üle otsustamist. Pildi- või fotoülesande puhul hinnatakse äratundmist, ajaloolise kontekstiga seostamist ning iseloomustamist.

Kaardiülesandes kontrollitakse kaardilt informatsiooni leidmist ning kaardile kandmist. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise ja seoste loomise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Kolmandas kooliastmes sobivad kontrolliks ja hindamiseks nii avatud kui ka etteantud vastusega ülesanded. Avatud vastusega ülesanded on jutukese, arutluse kirjutamine märksõnade abil, kava koostamine; kaardi, pildi, allika analüüs; näidete esitamine olukorra, perioodi, sündmuse kirjeldamise ja iseloomustamise kohta, oma valiku ja seisukoha põhjendamine ning mõistete selgitamine. Etteantud vastusega ülesanded on järjestamine ajaliselt varasemast sündmusest alates, valikvastustega ülesanded – etteantud tunnuste klassifitseerimine. Muude ülesannetega kontrollitakse, kas õpilane on omandanud ajaloo kronoloogilised piirid, teab ja iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid, kultuurinähtusi ja -panust; seob Eesti ajaloo sündmusi kodukoha, naabermaade, Euroopa ning maailma ajalooga; leiab ajaloosündmuste ja -nähtuste sarnasusi ning erinevusi, põhjuseid ja tagajärgi; saab aru, et ajaloosündmusi võib tõlgendada mitmeti; kujundab oma seisukohta ning põhjendab seda, annab hinnangu; asetab end minevikus elanud inimese olukorda.